

**Шиденко Віолета Віталіївна,**

курсант 3-го курсу ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

*Науковий керівник:* професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Левченко Ю. О.**

## **КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ПОВІДОМЛЕННЮ ЗАВІДОМО НЕПРАВДИВОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

**Анотація.** Мета статті полягає у розв'язанні основних кримінологічних проблем протидії завідомо неправдивим повідомленням про загрозу громадській безпеці і формуванні на цій основі науково обгрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідної норми КК, а також надання практичних рекомендацій у сфері профілактичної діяльності поліції.

**Ключові слова:** злочин, громадська безпека, неправдиве повідомлення, небезпека.

**Summary:** The aim of the paper is to solve the main criminological problems of counteracting a knowingly false report about the threat to public safety and to formulate scientifically grounded proposals on this basis to improve the relevant provision of the Criminal Code, as well as to provide practical recommendations in the field of preventive activities of the police.

**Keywords:** crime, public safety, false message, danger.

У зв'язку із зростанням кількості вчинених терористичних актів і в Україні, закономірно простежується загострення іншої проблеми – збільшення кількості випадків завідомо неправдивих повідомлень про загрозу громадській безпеці. Завідомо неправдиві повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності – це злочини, які ставлять під загрозу громадський порядок. Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст.259 КК, є загальна громадська безпека як цінність, яка зазнає шкоди тільки від цього злочину. Додатковими факультативними об'єктами розгляданого злочину є такі цінності, як життя, здоров'я, власність, порядок управління, громадський порядок тощо [1, с. 9].

При повідомленні про загрозу безпеці громадян правоохоронними органами вводиться план дій в умовах надзвичайної ситуації. Це призводить до повної евакуації людей з відповідної території та ретельної її перевірки експертами вибухотехніками, кінологами, працівниками МНС України. Тільки після того, як буде складено протокол про відсутність вибухових пристроїв та небезпечних речовин на об'єктах, які перевірялися, вони можуть відновлювати роботу. Таким чином, діяльність цих об'єктів (найчастіше такі злочини вчиняються в

багатолюдних місцях: вокзали, станції метро, торговельні центри, школи, університети тощо) зупиняється на декілька годин [2, с. 67].

За 2 місяці поточного року правоохоронними органами обліковано 68 кримінальних правопорушень, кваліфікованих як завідомо неправдиві повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Слід зазначити, аналіз статистичної інформації показує, що в 26 % випадків при здійсненні досліджуваної групи злочинів відсутня так звана підготовча стадія. Це означає, що має місце раптовий намір повідомити неправдиву інформацію про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єкту. Як правило, такий раптовий намір пов'язаний з особливою мотивацією злочинної поведінки: найчастіше такі злочини вчиняються з хуліганських спонукань, рідше – з помсти і користі.

Так, наприклад, 26 травня 2018 року в м. Києві було повідомлено про «замінування» одразу п'ятих об'єктів – станцій метро «Дніпро», «Гідропарк», «Лівобережна», «Арсенальна» та «Героїв Дніпра». Одразу після повідомлення про це станції метро були зачинені на вхід та вихід. 19 травня 2018 року у столиці евакуювали відвідувачів і співробітників торгового центру «Глобус», що на Майдані Незалежності. Це сталося після отримання рятувальниками інформації про замінювання приміщення. Таким чином, серед населення розповсюджуються страх та паніка, що може призвести до більш тяжких наслідків. 18 лютого 2019 року невідомий «мінував» усі центральні станції метро. За даними метрополітену, спочатку анонім розповів про «загрозу вибуху» на станціях «Майдан Незалежності» та «Хрещатик», після цього були зачинені на перевірку станції «Площа Льва Толстого» та «Палац Спорту». Останніми були «заміновані» станції «Золоті ворота» та «Театральна». На час перевірки правоохоронці зачиняли станції на вхід та вихід, поїзди слідували без зупинок. Також пасажирів не могли скористатися пересадкою між лініями, що значно обурювало громадян та спричинило виникнення непорозумінь та сутичок між пасажирами.

Вивчення такої злочинності є актуальним не тільки у зв'язку з тим, що останнім часом збільшується кількість схожих злочинів, але й тому, що зі зростанням кількості терористичних діянь цей злочин у науковій та навчальній літературі починають відносити до терористичних злочинів, а у повсякденному житті нерідко називають «телефонним тероризмом». Крім того, деякі науковці виділяють завідомо неправдиві повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності як один з видів хуліганських дій [3, с. 55].

Одним з аспектів висвітлення способу вчинення цього злочину є з'ясування того, кому саме передається повідомлення з відповідним змістом. Статистичні відомості свідчать про те, що в абсолютній більшості випадків (83 %) злочинці передають інформацію про загрозу об'єкту в підрозділі МВС, в 10 % випадків таку інформацію отримують цивільні особи, 5 % – СБУ, 2 % – МНС України. Крім того, злочинець

може видавати себе за особу, якій нібито надійшло повідомлення про загрозу безпеки громадян, про що вона «зادля усунення небезпеки» повідомила в правоохоронні органи [2, с. 68].

Як правило, завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності має такі ознаки: 1) містить вигадані відомості про вчинення загальнонебезпечних злочинів (про збройний напад, про закладену в тому або іншому приміщенні вибухівку, про підготовлений підпал тощо) або про стихійне чи інше загальне лихо (землетрус, викид радіоактивних речовин, дуже небезпечну епідемію тощо); 2) відрізняється правдоподібністю і може сприйматися тими, кому воно адресоване, як реальна загроза їхньої безпеці; 3) про відсутність загрози безпеці насправді заявнику заздалегідь відомо [4, с. 179–181].

Дослідивши комплекс причин та умов злочинності взагалі, можна дійти висновку, що до криміногенних факторів, які є основною причиною існування завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці, належать економічні, політичні, організаційно-управлінські, соціальні, правові і суспільно-психологічні фактори. До основних умов, що сприяють цьому виду злочину, деякі науковці відносять: 1) недостатній рівень протидії поліції цим злочинним проявам; 2) необґрунтоване відмовлення в порушенні кримінальних проваджень через те, що не були відомі особи, котрі їх вчинили; 3) недосконалість методики розкриття таких злочинів; 4) зниження ролі громадськості у боротьбі зі злочинністю, відставання форм і методів роботи; 5) недоліки у системі правового виховання населення; 6) безнаглядність і відсутність належного контролю з боку родини, відповідних служб та органів за поведінкою неповнолітніх; 7) недоліки у виховній роботі навчальних закладів та організації дозвілля молоді тощо [1, с. 14].

Сьогодні попередження злочинності посідає центральне місце в діяльності правоохоронних та інших державних органів. Спираючись на думку тих кримінологів, які всю сукупність попереджувальних заходів поділяють на заходи загальноспеціального і спеціально-кримінологічного впливу. До загальноспеціальних заходів попередження завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці належать заходи економічного, соціального, політичного, культурно-виховного, правового, організаційного, оперативного характеру, що дає можливість протистояти криміногенним чинникам. Зазначені заходи є основою спеціальної профілактики злочинів, оскільки їх спрямованість на вирішення завдань соціального розвитку протидіє усім криміногенним чинникам. До спеціально-кримінологічних засобів належать: 1) забезпечення належної охорони громадської безпеки та порядку. Правоохоронним органам на підставі аналізу та узагальнення даних про кримінологічну обстановку у

громадських місцях слід встановлювати і брати під контроль криміногенні об'єкти, ширше використовувати при цьому можливості громадськості, підвищувати якість роботи патрульної поліції; 2) застосування кримінально-правових норм для своєчасного реагування на готування до вчинення злочинів, втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність тощо; 3) своєчасне реагування на правопорушення, що вчиняються на ґрунті сімейних та інших побутових конфліктів; 4) підвищення ефективності діагностики психічних аномалій і акцентуацій у осіб з девіантною поведінкою й тих, хто перебуває на профілактичному обліку поліції. 6) удосконалення кримінально-правової норми, передбаченої ст.259 КК, та практики його застосування; 7) своєчасне розкриття й розслідування фактів завідомо неправдивого повідомлення про загрозу громадській безпеці громадян та вжиття до винних справедливого покарання; 8) удосконалення методики розкриття й розслідування цього виду злочину. Наголошуємо, що нейтралізація перерахованих причин та умов, що породжують завідомо неправдиве повідомлення про загрозу громадській безпеці, є засобом попередження цього виду злочину. Таким чином, протидіяти цьому явищу можливо не тільки силовими заходами, але й шляхом нейтралізації причин та умов, що її породжують [1, с. 15].

Отже, кваліфікація дій при завідомо неправдивих повідомленнях про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності має деякі особливості та нерідко викликає певні труднощі. Для того, щоб правильно встановити відповідальність за вчинення цього злочину, необхідне ретельно вивчити всі обставини його вчинення, а також наслідки, до яких це призвело.

#### ***Список використаних джерел***

1. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян: сучасний стан проблеми, автореферат // Вісник Запорізького юридичного інституту МВС України. – 2000. – № 2. – С. 9–15
2. Д. Ю. Бавыкин, Некоторые особенности тактики неотложных действий на местах происшествий при получении сообщений об угрозе взрыва / Д. Ю. Бавыкин // Вестник Владимирского юридического института. – № 1 (10). – 2009. – С. 67–68.
3. Емельянов В. П. Терроризм как явление и как состав преступления / В. П. Емельянов. – Харьков : Право, 1999. – 272 с
4. Лога В. М. Способи завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності / В. М. Лога // Юридична наука. – № 3. – 2011. – С. 179–184.